

BIBLICKÉ UČENIE O PLODOCH SPRAVODLIVOSTI⁴⁶

Štefan PRUŽINSKÝ

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

Jedným z najvýznamnejších biblických svedectiev o plodoch spravodlivosti je výrok svätého apoštola Jakuba: „A ovocie spravodlivosti sa seje v pokoji tým, čo tvoria pokoj“⁴⁷ (gr. καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην; sl. Плоды же правды въ мѣрѣ сѣются въ мирѣ). Z kontextu prvého všeobecného listu, z ktorého pochádzajú vyššie uvedené slová, vyplýva, že sa týkajú najmä kresťanských učiteľov a múdrosti, ktorú mali hlásať. No celkom rovnako sa týkajú aj tých veriacich, ktorí evanjeliou múdrosť prijímali a snažili sa ju uplatňovať vo svojom živote. Veriaci aj učitelia, ktorým sa podarilo získať božskú a duchovnú múdrosť, prinášajú svojim životom a učením „ovocie spravodlivosti“. Dar šíriť ovocie spravodlivosti kresťan získavajú od Christa, ktorý ako prvý priniesol a aj naďalej prináša sám seba ako ovocie Božej spravodlivosti všetkým veriacim v Neho. Aby sme správne a presnejšie pochopili, čo mal na mysli apoštol Jakub pod pojmom „ovocie spravodlivosti“, musíme najprv správne rozumieť pojmom „ovocie“ a „spravodlivosť“ v kontexte Nového Zákona a listu apoštola Jakuba.

Pojem „**ovocie**“ (gr. καρπὸς; sl. плоды) v doslovnom a materiálnom zmysle znamená plod akejkoľvek rastliny alebo živočícha. V duchovnom a evanjeliom⁴⁸ zmysle sa týmto slovom označujú „skutky a iné praktické prejavy vnútorného človeka, jeho dokonalosti alebo hriešnosti“⁴⁹. Apoštol Pavol

⁴⁶ Tento článok je jedným z výsledkov riešenia vedecko-výskumného projektu „Výklad všeobecného listu svätého apoštola Jakuba (Exegéza 3. kapitoly)“ (VGA PC č. 2/2016).

⁴⁷ Jk 3, 18.

⁴⁸ Pozri Mt 7, 16.

⁴⁹ ΣΑΚΚΟΥ, Σ. Ν. 1975. *Ερμηνεία εις τὴν Ἐπιστολὴν τοῦ Ἰακώβου*. Θεσσαλονίκη, 1975. s. 98.

hovori o tzv. plodoch ducha, ktorými označuje cnosti spravodlivého, čiže svätého a duchovného človeka, v ktorom prebýva a cez ktorého pôsobí Svätý Duch: „Ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, počestnosť, dobrota, vernosť, miernosť, zdržanlivosť“⁵⁰.

Pojem „**spravodlivosť**“ (gr. δικαιοσύνη; sl. πράξις) v tom zmysle, v akom sa používa na rôznych miestach Nového Zákona⁵¹, znamená alebo označuje „súhrn cností, stav svätosti a veľkej podobnosti Bohu, duchovnosti a (duchovnej) dokonalosti“⁵².

Ak pojmy ovocie a spravodlivosť chápeme vo vyššie uvedenom zmysle, potom výraz „**ovocie spravodlivosti**“ (gr. καρπὸς τῆς δικαιοσύνης; sl. πλῶζ πράξεως) znamená ovocie svätého, Bohu podobného, duchovného a duchovne dokonalého života človeka veriaceho v Evanjelium a konajúceho v jeho duchu. Ovocie spravodlivosti je ovocím spravodlivého života tu na zemi aj ospravedlnenia pred Bohom vo večnosti. Spravodlivý život a ospravedlnenie sú totiž navzájom neoddeliteľné, pretože „niet ospravedlnenia bez spravodlivosti“⁵³. O ovoci spravodlivosti ako o odmene vo večnosti hovorí aj Origenes v slovách: „Radovať sa budeš ráno, to znamená v budúcom veku, ak si v tomto veku zhromaždil plody spravodlivosti v slzách a námahe“⁵⁴. Podobne sa vyjadruje aj prep. Beda Ctihodný, ktorý hovorí, že „so všetkým, čo robíme v tomto živote, je spojená aj budúca odmena... Plod spravodlivosti je večný život... Tí, čo hľadajú pokoj, idú za tým istým pokojom, o ktorý sa usilujú, a vkladajú do zeme svojich srdc najlepšie semená, ktoré vyrastajú zavlažované každodennými dobrými skutkami a prinášajú plod nebeského života“⁵⁵.

⁵⁰ Gl 5, 22; porovnaj Flp 1, 2; Hebr 12, 11.

⁵¹ Pozri Mt 1, 19; 5, 20; 9, 13; Lk 18, 9; 2Kor 6, 7; Ef 6, 14.

⁵² ΣΑΚΚΟΥ, Σ. Ν. 1975. *Ερμηνεία εις τὴν Ἐπιστολὴν τοῦ Ἰακώβου*. Θεσσαλονίκη, 1975. s. 97.

⁵³ ЯРОШЕВСКИЙ, Г. Иером. 1901. *Соборное Послание св. Апостола Иакова*. Киевъ, 1901. s. 228.

⁵⁴ ОРИГЕН. Гомилии на книгу Бытия 8. In: БРЭЙ, Д. 2008. *Библейские комментарии отцов Церкви и других авторов I-VIII веков. Новый Завет. Кафолические послания*. Тверь : Герменевтика, 2008. s. 53.

⁵⁵ БЕДА ДОСТОПОЧТЕННЫЙ, св. 2018. *Толкования на семь канонических посланий. Толкование на послание божественного Иакова* [online]. [cit. 2018-06-28]. Dostupné na:

Ovocím spravodlivosti je v prvom rade samotná duchovná múdrosť, ktorú kresťania prijímajú, uplatňujú v živote a ktorá sa prostredníctvom nich „seje“ (gr. σπείρεται; csľ. се́ется), čiže odovzdáva ostatným ľuďom. Ovocím spravodlivosti sú okrem múdrosti aj všetky ostatné cnosti a dobré skutky inšpirované múdrosťou, najmä tie, na ktoré bolo poukázané v predchádzajúcom verši, čiže čistota, pokoj, krotkosť, ústupčivosť dobru, milosť, nepochybovačnosť a nepokrytekosť. Na viacerých miestach v listoch apoštola Pavla môžeme vidieť, že slovo „siať“ sa môže používať aj v zmysle „konať“ skutky⁵⁶. V takomto zmysle môžeme slová tohto verša chápať tak, že „skutky spravodlivosti sa konajú v pokoji pre tých, čo tvoria pokoj“. Obraz pokojného siatia a plodov apoštol Jakub podobne ako Isus Christos prevzal z roľníckeho života, ktorý bol veľmi blízky a dobre pochopiteľný pre mnohých adresátov listu.

Pod plodmi spravodlivosti môžeme chápať nielen výsledky spravodlivého života a konania človeka, ale aj výsledky činnosti samotného Boha. Od Boha ako z prameňa pochádza každá spravodlivosť, ktorá sa potom môže prejavovať cez ľudí, ktorí sa s ňou stotožnia a inšpirujú. V takomto zmysle môžeme pod plodmi spravodlivosti v tomto verši rozumieť aj „semeno Božieho slova a pravej múdrosti, ktorá sa môže usídlieť a prebývať iba v tých srdciach, ktoré v sebe chránia pokoj“⁵⁷.

V súvislosti so slovami tohto verša nás môže napadnúť otázka, prečo sa tu hovorí o plodoch a ich siatí, keď v prírode sa zvyčajne sejú semená a nie plody. Na túto otázku je potrebné odpovedať tak, že tak, ako v prírode sú mnohé semená zároveň plodmi a plody semenami, napríklad pšenica a všetky ostatné obilniny a strukoviny, tak aj v duchovnom živote sú spravodlivosť, múdrosť a ostatné cnosti z jedného pohľadu ovocím a z iného semenom. Jednotlivé cnosti sa rodia ako ovocie jedna z druhej pri pôsobení blahodäte Svätého Ducha,

<http://azbyka.ru/otechnik/Beda_Dostopochtennyj/tolkovanie-na-poslanie-svjatogo-apostola-iakova/>

⁵⁶ Pozri 2Kor 9, 6; Gal 6, 7.

⁵⁷ КИБАЛЬЧИЧЪ, І. 1882. *Св. Іаковъ, братъ Господень*. Черниговъ : Земская типография, 1882. s. 111.

zároveň sú však aj zasievané ako semenka do ľudských duší prostredníctvom slov a hlásania Evanjelia.

Ak v duchu vyššie uvedeného výkladu pod plodmi budeme rozumieť aj semená, potom v obraze rozsievania plodov, či presnejšie semien v tomto verši môžeme uvidieť ešte jednu veľmi dôležitú myšlienku. Tak ako semená prinášajú plody iba vtedy, keď sa zasievajú do zeme, tak aj spravodlivosť a všetky cnosti prinášajú najväčší osoh vtedy, keď nezostávajú iba duchovným bohatstvom toho, kto ich má, ale keď sa prostredníctvom slov a skutkov šíria aj medzi ostatných ľudí, aby ich aj oni mohli spoznať, pocítiť, zamilovať si a napodobňovať.

Duchovnú múdrosť skutoční kresťania šíria „**v pokoji**“ (gr. ἐν εἰρήνῃ; sl. **в мирѣ**) s Bohom a samými sebou, čiže „so svojím svedomím, ktoré nie je znepokojevané pôsobením nečistých vášní“⁵⁸. Šíriť Božiu múdrosť v pokoji znamená tiež šíriť ju „zachovávajúc spokojnosť vlastnú kresťanskej viere... bez hádok a zbytočných sporov napríklad aj s tými, ktorí zotrvávajú vo svojom pohlúdení a neželajú si počúvať akékoľvek poučenia o pravdách viery. Aj sám Isus Christos povedal apoštolom o týchto ľuďoch: „Nedávajte, čo je sväté, psom a nehádzte svoje perly pred svine, aby ich nepošliapali nohami“ (Mt 7, 6)“⁵⁹.

Božia múdrosť šírená v pokoji cez spravodlivý život a skutky prináša svoje ovocie všetkým tým, čo „**tvoria pokoj**“ (gr. τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην; sl. **творящими миръ**), to znamená im samotným a tiež aj iným ľuďom, ktorí nielen sami žijú v pokoji, ale aj šíria pokoj medzi ostatnými ľuďmi. Vzorom pre všetkých, čo chcú tvoriť, čiže šíriť pokoj, je Isus Christos, o ktorom hovorí apoštol Pavol, že „nastolil“ alebo doslova „konal pokoj“ (gr. ποιῶν εἰρήνην)⁶⁰, pretože konal ako mierotvorca a zmierovateľ. Ten, kto tvorí pokoj, je aj sám pokojný, aj iných robí pokojnými podobne, ako Boh, ktorý je nielen pokojný, ale aj šíri pokoj.

⁵⁸ КИБАЛЬЧИЧЪ, I. 1882. *Св. Іаковъ, братъ Господень*. Черниговъ : Земская типография, 1882. s. 111-112.

⁵⁹ НИКАНОРЪ (КАМЕНСКИЙ), преосв. 2008. *Толковый Апостол. Том 1. Объяснение книги деяний святых апостолов и соборных посланий*. Москва : Издательство Даръ, 2008. s. 558.

⁶⁰ Ef 2, 15; porovnaj Kol 1, 19-20.

Takým istým spôsobom Boh aj „koná milosť“⁶¹, aj iných učí milostivosti, aj sám „koná milosrdenstvo“⁶², aj iných robí milosrdnými svojím milosrdenstvom. Pretože prinášanie plodov a udeľovanie pokoja je neoddeliteľnou súčasťou kňazskej služby v Starom aj Novom Zákone, S. N. Sakkos vidí v prinášaní plodov spravodlivosti „duchovné kňazstvo a rozumnú bohoslužbu“ a v konaní pokoja „duchovnú kňazskú identitu Nového Zákona“⁶³.

Apoštol Jakub slovami tohto verša preventívne vyzýva adresátov listu, ktorými boli spočiatku hlavne jemu dobre známi židokresťania, aby neboli ako tí ich súkmeňovci, ktorí boli „presvedčení o sebe, že sú spravodliví“⁶⁴, a pritom boli plní posudzovania iných, závesti a svárливosti. Vyzýva ich, aby boli naplnení skutočnou a novozákonnou spravodlivosťou, ktorej plody sa prinášajú a rozsievajú jedine „v stave pokoja a pokojnými“⁶⁵ ľuďmi. Stav pokoja, v ktorom sa prinášajú plody, čiže konajú skutky spravodlivosti, metropolita Nikolaj (Mrdja) opisuje ako stav, keď sme „pociťovali v duši radosť a prílev nového života, keď sme sa s úplnou dôverou zverovali Bohu ako deti svojej mame, keď sme v modlitbe pociťovali, ako nám Božia prítomnosť zohrieva dušu, keď sme všetko, čo k nám prichádzalo z Božích rúk, prijímali s vďačnosťou, keď sme robili Božie dielo a konali Jeho vôľu, keď sme stáli na strane pravdy a spravodlivosti, keď sme odpúšťali a prosili, aby nám bolo odpustené, keď sme milovali a horeli túžbou konať dobro, keď sme rozsievali radosť všade, kde sme boli, a kde to bolo možné“⁶⁶.

Pokoj dodáva spravodlivým skutkom skutočný zmysel a význam, pretože len s pokojom konané dobré skutky a cnosti môžu byť správne pochopené a s radosťou prijaté inými ľuďmi. „Ak niekto koná pôsty, celonočné bdenia,

⁶¹ Jer 9, 24.

⁶² Ž 102(103), 6.

⁶³ ΣΑΚΚΟΥ, Σ. Ν. 1975. *Ερμηνεία εις τήν Επιστολήν τοῦ Ιακώβου*. Θεσσαλονίκη, 1975. s. 100-101.

⁶⁴ Lk 18, 9.

⁶⁵ ΣΑΚΚΟΥ, Σ. Ν. 1975. *Ερμηνεία εις τήν Επιστολήν τοῦ Ιακώβου*. Θεσσαλονίκη, 1975. s. 101.

⁶⁶ МРЂА, Н., митр. 2004. *Тумачење Саборних посланица Светог писма Новог завета*. Србиње : Дабар, 2004. s. 60.

poklony a iné cnosti, no neprikladá dôležitosť tomu, aby ich konal v pokojnom a kľudnom rozpoložení, ale naopak pohoršuje a znepokojuje svojich bratov, ten neprináša plod spravodlivosti a cnosti, ale neprávosti a zloby, pretože cez nepokoj, ktorý vyvoláva vo svojich bratoch, narušuje zákon lásky. A bez lásky je márný a neúčinný celý zoznam cností, na ktorý poukazuje veľký apoštol Pavol v 13. kapitole prvého listu Korinťanom⁶⁷.

V predchádzajúcom verši sa hovorilo všeobecne o nebeskej múdrosti a jej vlastnostiach a v tomto verši sa poukazuje na konkrétny spôsob, ako je možné uplatňovať duchovnú múdrosť v praktickom živote. „Božská múdrosť sa seje jedine pokojným spôsobom, žiadny iný spôsob jej zasievania... nie je možný. Ak sa nebeská múdrosť môže siať iba takýmto spôsobom, potom aj jej rozsievачi majú byť pokojamilovní... Falošná a démonická múdrosť sa seje v nepriateľstve a tými, čo sú nepriateľsky zameraní..., nebeská múdrosť sa seje v pokoji a tými, čo tvoria pokoj“⁶⁸.

SUMMARY

From the detailed exegesis of the apostle James's statement that the fruit of righteousness sits in the peace of peace, we come to the conclusion that righteousness can bring forth its spiritual fruits only assuming it is spread in a peaceful mood of the spirit of wisdom, and those who accept it. Real wisdom can be known by the fact that it brings peace and acts peacefully, in contrast to the false wisdom that creates riot and disputes among people. The source of true wisdom is God, who inspires the Holy Spirit to people to know the truth and act of evangelical deeds. The way of life and behavior of man has an immediate and direct impact on the state in which man will dwell in eternity. Gospel virtues are at the same time fruit and seed, which gives rise to righteousness and fair social

⁶⁷ ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, οσ. 1986. *Ερμηνεία εις τὰς επτα Καθολικὰς Ἐπιστολάς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Ἰακώβου, Πέτρου, Ἰωάννου καί Ἰούδα*. Θεσσαλονίκη : Ἐκδοσις Ἀδελφότητος «Κυψέλη», 1986. s. 121.

⁶⁸ ЯРОШЕВСКИЙ, Г. Иером. 1901. *Соборное Послание св. Апостола Иакова*. Киевъ, 1901. s. 229-230.

relations, since virtues are born as fruits of one another while being sown as seeds to the human souls through the proclamation of the Gospel.

Zoznam bibliografických odkazov

- БЕДА ДОСТОПОЧТЕННЫЙ, св. 2018. *Толкования на семь канонических посланий. Толкование на послание божественного Иакова*. [online]. [28-06-2018]. Dostupné na: <http://azbyka.ru/otechnik/Beda_Dostopochtennyj/tolkovanie-na-poslanie-svjatogo-apostola-iakova/>.
- BIBLIA. *Slovenský ekumenický preklad s deuterokánonickými knihami*. 2015. Banská Bystrica : Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-98-8.
- БИБЛИЯ. *Книги Священного Писания Ветхого и Нового Завета на церковнославянском языке*. 1993. Москва : Российское библейское общество, 1993. ISBN 5-85524-009-6.
- БРЭЙ, Д. 2008. *Библейские комментарии отцов Церкви и других авторов I-VIII веков. Новый Завет. Кафолические послания*. Тверь : Герменевтика, 2008. 323 с. ISBN 978-5-901494-12-7.
- ЯРОШЕВСКИЙ, Г. Иером. 1901. *Соборное Послание св. Апостола Иакова*. Киевъ, 1901.
- КИБАЛЬЧИЧЪ, I. 1882. *Св. Иаковъ, братъ Господень*. Черниговъ : Земская типография, 1882. 172 с.
- МРЂА, Н., митр. 2004. *Тумачење Саборних посланица Светог писма Новог завета*. Србиње : Дабар, 2004. 250 с. ISBN 99938-730-1-2.
- НИКАНОРЪ (КАМЕНСКИЙ), преосв. 2008. *Толковый Апостол. Том 1. Объяснение книги деяний святых апостолов и соборных посланий*. Москва : Издательство Даръ, 2008. 703 с. ISBN 978-5-458-00202-2.
- ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, οσ. 1986. *Ερμηνεία εἰς τὰς ἐπτα Καθολικάς Ἐπιστολάς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Ἰακώβου, Πέτρου, Ἰωάννου καί Ἰούδα. Θεσσαλονίκη* : Εκδοσις Ἀδελφότητος «Κυψέλη», 1986. 715 с.
- NOVUM TESTAMENTUM GREACUM, *editio Critica maior*, IV. *Catholic letters. Part 1. Text. Installment 1. James*. 1997. Red. B. Aland a kol. Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. 102 с. ISBN 3-438-05600-3.
- ΣΑΚΚΟΥ, Σ. Ν. 1975. *Ερμηνεία εις τήν Ἐπιστολήν τοῦ Ἰακώβου*. Θεσσαλονίκη, 1975. 188 с.

BIBLICAL TEACHING ABOUT THE FRUITS OF JUSTICE

Štefan PRUŽINSKÝ, lecturer, Faculty of Orthodox Theology, University of Presov in Presov, Masarykova 15, 08001 Presov, Slovakia, stefan.pruzinsky@unipo.sk, 00421517724729

Abstract

This scientific and exegetic study provides an analysis of the biblical view of justice and its fruits in the form of good deeds and virtues. Among the fruits of righteousness is the most thoroughly examined wisdom in its purest, spiritual and evangelical thought. Particular attention is paid to the state of peace, which is inseparable from the acts of justice. The interconnection of justice, wisdom and tranquility is examined by analyzing the biblical text by synthesizing patristic commentaries on the studied text and comparing it with the latest findings of authors dealing with biblical theology.

Keywords

Justice, peace, spiritual fruits, wisdom, good deeds